

Hvad er døden?

Hvad er døden?

Tom Kristensen, 1946 (7,3 ns.)

Det blev morgen. I det blege, uvirkelige lys, som faldt ind gennem tagkammerets skrå vindue, vågnede de hvide, nøgne vægge. En
5 firkant af sol som i en ramme, der var presset skæv, faldt ned på en krøllet hovedpude, en forvirring af tjavset hår og et par vidtåbne øjne, hvor udtrykket lå i mælkeagtige ringe. Langsomt gled firkanten hen over en gabende mund og fik tænderne til at skinne. Mundhulen lå i mørke.

10 Det var en kvinde.

I det blålige halvllys til begge sider stod der andre senge.

„Åh ja!“ lød det, og en seksårig dreng med glat, lyst hår rejste sig over ende. Han gned øjnene, strakte armene i vejret, så at de lasede skjorteærmer gled op til albuerne, og gabede.

15 „Er du vågen, Adolf?“ hviskede han ned til en hårtop, der stak frem under dynen ved siden af ham; men hårtoppen lå ubevægelig som en tot vissent græs.

Så stirrede drengen over på de to andre senge, på moderen og på søsteren. Hvorfor var de ikke oppe? Moderen skulle da på arbejde
20 og Edith i skole. Han kunne høre en sagte ånden. Værelset med de nøgne vægge og det blålige lys fik liv af disse åndedræt; men det var uregelmæssigt, dette liv, for snart levede værelset stærkest ovre ved søsterens seng, hvor den syvårige pige lå så pænt på ryggen med armene pænt ovenpå dynen, og snart levede det stærkest her

DANSK 7.-10. KLASSE

25 henne, hvor Adolf med besvær stønnede under dynen, og snart – nej, der var en fremmed stilhed i værelset. Hvor var den kommet fra? Hvorledes var den kommet ind?

Men så begyndte spurvene i tagrenden at skringe op, og den nye fornemmelse forsvandt.

30 Drengen bøjede sig ud af sengen for bedre at kunne se moderen. Hun lå med åben mund; men hun var jo vågen! Hun så op mod loftet.

„Mor!“ hviskede han.

Men hun rørte sig ikke. Hun ville have ro, – og i går aftes havde
35 hun jo også været syg. De havde måttet putte sig selv i seng. Det havde været så vanskeligt! Tænk, at klæde sig selv af, at vride sig, strække armene bagover og opover for den bluses skyld!

Nu lå den på gulvet. Alt deres tøj lå på gulvet eller var slet ikke i orden på en stol.

40 Mor var nok træt endnu!

Han lagde sig atter ned – og lukkede øjnene; men han kunne ikke sove, for nede på gaden suste sporvognene forbi. Der var også mange mennesker på fortovet, kunne han høre.

Så rejste han sig op igen.

45 Broderen sukkede nede under dynen.

„Adolf!“ hviskede han.

Hårtoppen bevægede sig, som om blæst rykkede i den.

„Du skal ikke op, Adolf; men det er morgen.“

Hårtoppen blev stille igen.

50 „Adolf, du skal op!“ – hviskede han ned i dynen – og jog en knytnæve ned mod et hoved.

„Lad være, Anton!“ klynkede det.

„Hyss, du skal være stille. Mor skal sove!“

Men Adolf med hårtoppen stak sit runde hoved op, og de alt for
55 store, blå øjne var hvide af raseri.

„Du skal ikke slå, når jeg sover.“

DANSK 7.-10. KLASSE

„Hyss!“

Adolf så mut på ham og svarede:

„Det var dig, der slog!“

60 „Mor skal sove!“ formanede Anton og slog hånden mod dynen, som om det var et bord.

Adolf drejede sin sindige, runde krop og kiggede hen på moderen.

„Hæ, mor sover ikke!“ sagde han trevent.

65 „Jo, hun gør.“

„Nej, for hun har åbne øjne.“

„Jamen hun sover.“

„Nej!“

„Jo!“

70 „Man kan ikke sove med åbne øjne,“ protesterede Adolf og bed munden sammen til en fure, så at kinderne bulnede ud.

„Jo, mor kan sove med åbne øjne. Jeg har selv hørt hende sige

til madam Rasmussen, at når hun havde os tre, måtte hun sove med åbne øjne. Det har jeg selv hørt.“

75 „Jeg kan ikke sove med åbne øjne!“ svarede Adolf vredt.

„Du er heller ikke voksen; men du skal være stille – så, nu har du vækket Edith.“

„Det var ikke mig. Det var dig.“

„Det var dig, som snakkede højest!“

80 „Nej, det var dig!“

„Nu skal I være stille, I to rollinger“ Det var Edith, som havde rejst sig. Hendes stride hår faldt ned og skjulte halvdelen af det blege ansigt.

„Det var Adolf!“

85 „Nej, det var ikke, nej! Jeg hviskede bare!“

Men Edith afbrød dem skarpt: „Nu skal I sove, forstår I. Når mor sover, skal I også sove.“

„Der kan du selv høre!“ bemærkede Anton og nikkede ivrigt.

DANSK 7.-10. KLASSE

„Mor har åbne øjne!“ svarede Adolf stædigt.

90 „Hvad har hun?“ udbrød Edith. "Mor! Mor! Sover du?"

Men der var ganske stille.

Alle tre børn stirrede hen mod moderens ansigt, som lå halvt væltet om på hovedpuden. Der var samme stille ulykkesstemning over det som over et skib, der er slynget op på en strandbred. Den

95 gabende mund var ikke en mund, men et brud.

„Mor, sover du? De siger, du har lukket øjnene op, mor!“ råbte Edith, og da der stadig var stille, stak hun de nøgne fødder ud af sengen, standsede lidt og satte dem så endelig på gulvet.

„Uh, hvor er det koldt,“ stønnede hun og skuttede sig i sin lille
100 chemise. Så løb hun hen til moderens seng.

„Mor, du er jo vågen. Mig kan du ikke narre! Vil du holde sjov med os, mor? Vil du? Jamen – mor – mor – hvorfor ser du sådan med øjnene?“

Hun blev hysterisk i stemmen.

105 „Mor sover med åbne øjne, naturligvis!“ bemærkede Anton overlegent.

„Nåh ja!“ svarede Edith. Hendes skingrende tone faldt med hvert ord. „Og mor var syg i aftes, ja, og hun er træt, ja, og så må vi jo ikke vække hende, før vækkeuret har kimet. Nej! Og nu skal I

110 sove, I to – rollinger, forstår I.“

Hun listede hen til deres seng og trak i dem; men idet hun tvang den ene ned mod hovedpuden, rejste den anden sig. De lo og råbte. De trillede rundt og smuttede bort under hendes hænder.

„Nu sidder jeg op!“ sang Adolf, medens hun holdt Anton nede.

115 „Jeg skal nok få dig ned!“ råbte hun og kastede sig ovenpå sit første offer for at få fat i det andet; men Anton snoede sig løs under hende, skubbede sig helt op til hovedgærdet og satte sig over ende.

„Nu sidder jeg op!“ sang han.

„Nu sidder jeg op!“ sang Adolf, som hun ikke havde fået fat i
120 endnu.

DANSK 7.-10. KLASSE

Og så skrålede de i kor: „Nu sidder jeg op! Nu sidder jeg op!“
„Nej, hører I! Mor var syg i aftes, og I skal være rolige!“
gispede Edith grædefærdig. „I skal være stille. Mor har spansk, og
jeg skal ikke i skole, for alle mennesker har spansk. Man kan dø af
125 det.“

„Hvad er dø?“ spurgte Adolf og spilede de blå øjne op.
„Det er væk. Det er op i himlen,“ forklarede Edith. Nu var de
meget rolige alle tre. „Men uh, hvor det er koldt. Jeg tror, jeg går i
seng igen, og så skal I være stille.“
130 De nøgne fødder klaskede hen forbi moderen og om på den
anden side; så knirkede sengen, og Edith havde puttet sig ned
under dynen.

„Uh, hvor er det koldt!“ gentog hun.
Men Adolf sad og mumlede: „Hvad er dø? Det er væk. Det er op
135 i himlen. Hvad er dø? Det er væk. Det er op i himlen!“
Han fandt en lille melodi, som passede, en vise med ordene:

"Lot' er død", og medens han gyngede kroppen frem og tilbage,
sang han sig dybere og dybere ind i den nye gåde: „Lot' er død!
Hvad er dø? Det er op i himlen! Lot' er død! Hvad er dø? Det er op
140 i himlen!“

Anton sad med sine milde øjne og kiggede på ham. Så vendte
han kælent det hvide ud af dem og sagde sagte:
„Adolf fik en øretæve i går.“
Adolf standsede pludselig, så at den indelukkede sang blæste
145 kinderne ud, og så spruttede det ud af ham:

147
181

„Jamen, mor legede hund.“
„Mor legede ikke hund. Hun var syg, og så faldt hun om, og så
kunne hun ikke gå, og så kravlede hun.“
„Jamen, det var kun Edith, der gav mig øretæven.“
150 „Ja, du var rigtig uartig, var du!“ lød det ovre fra Ediths seng.
„Du lo, gjorde du!“
„Jamen mor legede hund!“ protesterede Adolf.

DANSK 7.-10. KLASSE

„Nu ved jeg, hvad dø er!“ udbrød Anton skingrende. „Det er at blive kørt over ligesom 'Panik' og ikke kunne gøre mere.“

155 „Er det dø?“

„Ja, det er. Farbror rørte ved dens ben, og de var helt stive.“

Anton lod sin arm ligge ganske stift. „Det er dø.“

„Det er ikke op i himlen. Den blev puttet ned i et hul, og så kom farbror jord ned på den,“ protesterede Adolf heftigt.

160 „Jo, det er død,“ svarede Edith.

„Det er ikke op i himlen.“

„Du er et rigtigt lille skvat.“

„Nej, jeg er ikke!“ skreg Adolf, som blev blodrød i sit runde hoved. „Nej, jeg er ikke!“ Og så greb han sin hovedpude og ville

165 slynge den over moderens seng i hovedet på Edith; men den faldt ned på moderen.

„Armen! Armen!“ skreg Edith og sprang op af sengen. „Se mors arm. Den er faldet ned.“

De sprang alle tre ud på gulvet og skreg.

170 „Mor! Mor!“

Ned fra sengen hang en arm i en stiv stilling.

„Mor!“ skreg Edith og greb fat i armen, men slap den straks igen. „Nej, hvor var det væmmeligt. Mor! Mor! Hvad er der i vejen? Nej, jeg tør ikke være her.“

175 Hun skreg og løb ind i det andet kammer.

„Hvad skal jeg gøre? Hvad skal jeg gøre?“

Drengene stod stille ved sengen og stirrede.

„Hun tuder!“ sagde Adolf.

„Mor!“ hviskede Anton og tog fat i armen; men slap den også.

180 Den var stiv som træ. "Det er ligesom 'Paniks' ben. Mor – mor – er – død!"

Og straks løb de ind i det andet kammer, hvor Edith sad og græd. De løb hen til hende, skælvende af kulde, og stillede sig op ad hende, en lille klump små mennesker i stumpede skjorter og

DANSK 7.-10. KLASSE

185 stumpet chemise. De nøgne ben var blå.

„Jeg går ned og siger det til Andersen!“ hulkede Anton og nærmede sig døren. Han fik fat i håndtaget; men døren var låset.

„Edith! Kom og hjælp mig. Du ved det. Kom og hjælp mig! Du kan dreje nøglen om!“

190 Han blev stående henne ved døren.

Men Edith rettede sig vredt i vejret og kommanderede: „Du bliver her, Anton. Du ved godt, du ikke må gå ud på trappen. Det siger mor!“

Og så græd hun endnu højere.

195 Adolf lænede sig op til hende og græd med.

„Jeg vil hente fru Andersen!“ råbte Anton. "Mor er død! Ligesom 'Panik'! Men hun er ikke kørt over.“

„Du bliver her!“ kommanderede Edith og hulkede igen. „Du ved godt – at du ikke må gå ned til Andersen – til den uartige Michael

200 – til den fulde Andersen – du ved godt, at han klør fru Andersen –

når han er fuld – og mor siger selv vi må ikke lege med Michael – han bander.“

Anton blev stående henne ved døren.

„Bare far var hjemme og ikke ude at sejle!“

205 „Bare far var hjemme!“ skrålede Adolf.

Men med et blev Edith den fornuftige pige igen.

„I skal gå i seng!“ befalede hun og tørrede tårerne af øjnene.

„Ellers bliver I forkølede, ved I nok. I skal i seng, og så klæder jeg mig på, og så vågner mor.“

210 Anton kom tilbage til de to andre, og de gik, tæt

sammenklyngede, hen til sovekammerdøren; men da de så moderens ansigt med de åbne, udtryksløse øjne og den gabende mund, blev de stående i rædsel. Armen hang ligesom før.

„Mor!“ skreg Edith. „Mor! Sover du? Mor!“

215 Og pludselig for de alle tre tilbage til den låsede dør.

„Jeg er bange!“ græd Anton. Adolf hylede. Men Edith vrikkede

DANSK 7.-10. KLASSE

nøglen rundt, døren gik op, og de stod ude på den mørke trappe.

„Her må vi ikke være!“ hviskede Adolf. Nogle store tårer drev ned ad kinderne.

220 De så alle tre på hinanden.

„Hvad mon mor siger? Og vi har ingen tøj på!“ hviskede Anton.

„Gå ind med jer. Jeg skal hente fru Andersen!“ sagde Edith og gik nølende ned ad trappen.

De to drenge blev stående og stak hovederne ud gennem
225 gelænderet for at se deres søster i en lille, tynd chemise gå ned. Så forsvandt hun.

De gik et stykke bagefter.

Jo, hun stod der nede ved en dør.

„A-n-d-e-r-s-e-n!“ Hørte de hende stave, og så bankede hun på.

230 „Ha! Hvad vil du, tøs?“

Det var Michael, og de to drenge flygtede op ad trappen.

„Mor! Det er Jensens tøs i bar særk. Hun siger sgu, hendes mor

ikke kan vågne.“

"Men Gud, dreng, og Edith! Du milde Gud og skaber!

235 Splitternøgen! Er din mor syg? Kan du se, du rubber op i seng med dig. Du får en lungebetændelse på halsen, din satans tøs."

Edith græd, og drengene løb ind.

De gemte sig i en krog og så den skrækkelige fru Andersen
komme farende med en gulvskrubbe i hånden. Hun glemte at stille
240 den fra sig.

„Gud, hun er jo død, den stakkels fru Jensen.“

„Ligesom – 'Panik',“ hviskede Anton, og så skreg begge
drene.

Et øjeblik efter var alle husets beboere samlet i de to kamre.

245 Børnene blev bragt ned til fru Rasmussen i stuen og straks lagt i seng.

Anton så på de to andre, som lå og hulkede.

„Jamen! Jamen! Mor blev jo ikke kørt over!“ hviskede han.

DANSK 7.-10. KLASSE

Og så lod han hovedet dingle frem og tilbage. Det gjorde ondt,
250 for det var ikke til at forstå.

fra "Hvad er Heta?", Gyldendal

Fra Bibliotek, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.

DANSK 7.-10. KLASSE

Fra *Bibliotek*, DANSK 7-10 | GYLDENDALS FAGPORTALER, Gyldendal

Print og kopiering af dette materiale er tilladt, forudsat at det sker i overensstemmelse med skolens aftale med Copydan Tekst & Node.

Denne pdf er udskrevet af Carl-Emil Nørgaard Attermann, Bredballe Privatskole, 15-05-2023.